

Na najwyższym szczycie Gór Świętokrzyskich - Łysicy, ma zostać odbudowana piramida Armińskiego, stanowiąca wyjątkowy w dziejach polskiej nauki punkt geodezyjny, który powstał blisko 200 lat temu. Projekt zakłada nie tylko odtworzenie zabytkowej konstrukcji, ale także przywrócenie jej funkcji naukowych.

Budowla, wzniesiona w 1828 roku, była elementem sieci triangulacyjnej opracowanej na potrzeby pomiarów Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Nad przedsięwzięciem czuwał zespół uczonych kierowany przez Franciszka Armińskiego – pierwszego dyrektora Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu Warszawskiego – oraz geodetę Wojciecha Niemyskiego. Całość prac prowadzono pod patronatem Stanisława Staszica, który dostrzegł znaczenie nowoczesnych metod kartograficznych dla rozwoju gospodarki. Pierwotna konstrukcja, wzniesiona z miejscowego kamienia, miała kształt ośmiobocznej piramidy o wysokości około siedmiu metrów. Stanowiła jednocześnie punkt astronomiczny, geodezyjny i meteorologiczny, służąc do dokładnych pomiarów i obserwacji. Jak podkreśla badacz historii nauki i popularyzator geodezji Mariusz Meus, obiekt ten uznawany jest za najstarszy zachowany polski znak geodezyjny.

Losy piramidy potoczyły się jednak tragicznie. Została zniszczona już w 1830 roku, najprawdopodobniej podczas działań zbrojnych związanych z powstaniem listopadowym lub w ramach późniejszych represji carskich władz. Odbudowano ją cztery lata później, lecz ponownie uległa zniszczeniu – prawdopodobnie po powstaniu styczniowym. Do dziś na szczycie Łysicy zachowały się jedynie fragmenty kamiennych fundamentów.

Nowa inicjatywa, wspierana przez Politechnikę Świętokrzyską, Świętokrzyski Park Narodowy, Stowarzyszenie Geodetów Polskich oraz Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, ma przywrócić temu miejscu dawny charakter naukowy. Celem projektu jest nie tylko odtworzenie budowli w formie zbliżonej do oryginału, ale też ponowne wykorzystanie jej jako punktu geodezyjnego w nowoczesnej sieci pomiarowej.

Planowana rekonstrukcja ma mieć znaczenie symboliczne – będzie stanowić pomnik polskiej myśli technicznej i przypomnienie o dorobku pionierów geodezji. Rozważane są różne warianty odbudowy: od pełnej rekonstrukcji zgodnej z dawnymi wymiarami, przez pomniejszone repliki, aż po wersję symboliczną – na przykład w postaci stalowej ramy wyznaczającej pierwotny kształt obiektu. Wszystkie zamierzenia wymagają jednak akceptacji Rady Naukowej Świętokrzyskiego Parku Narodowego, która ma ocenić ich wpływ na środowisko i krajobraz kulturowy Łysicy. Realizatorzy projektu podkreślają, że przedsięwzięcie musi w pełni respektować przyrodniczy charakter obszaru objętego ochroną.

Zakończenie prac planowane jest na rok 2028, co zbiegnie się z dwusetną rocznicą wzniesienia pierwotnej piramidy Armińskiego. Odbudowa tej unikalnej konstrukcji ma nie tylko wymiar naukowy, ale i edukacyjny, gdyż pozwoli przypomnieć o roli, jaką odgrywały pomiary geodezyjne w historii rozwoju polskiego przemysłu i nauki.